

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

КОЛЮШЕВА ОЛЬГА СВЯТОСЛАВІВНА

УДК 342.9(034)=20

**АНГЛІЙСЬКА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ В
АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ**

12.00.07 «адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право»

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук

Київ – 2017

Дисертацією є рукопис

Робота виконана у Науково-дослідному інституті публічного права

Науковий керівник

доктор юридичних наук, професор
Галуцько Валентин Васильович,
Науково-дослідний інститут публічного права,
директор

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор
Мосьондз Сергій Олександрович,
Університет сучасних знань,
проректор з навчальної та наукової роботи

кандидат юридичних наук, доцент
Слюсаренко Сергій Вікторович,
Національний університет біоресурсів і природокористування України,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права

Захист відбудеться «03» жовтня 2017 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.503.01 у Науково-дослідному інституті публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного інституту публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

Автореферат розісланий «___» серпня 2017 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

К.М. Куркова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. На сучасному етапі розвитку України як демократичної держави постає необхідність налагодження двосторонніх зв'язків із іноземними країнами. Комунікація є невід'ємною складовою виникнення та розвитку суспільних відносин на загальнодержавному та міжнародному рівнях.

Англійська адміністративно-правова термінологія в адміністративному праві України відіграє важливу роль при укладенні договорів, угод, підписанні конвенцій та інше. Однак, більшість термінів адміністративно-правового дискурсу мають значну кількість варіантів перекладу, як українською, так і англійською мовами, тому вчений-адміністративіст має в повній мірі володіти понятійним апаратом адміністративного права з метою досягнення однозначності, повноти та коректності у процесі комунікації.

Більше того, у вітчизняних та іноземних нормативно-правових актах спостерігаються калькування, двозначності розуміння адміністративно-правових термінів, звуження або розширення понять адміністративного права. Вказані проблеми створюють незручності у налагодженні співпраці з іноземними партнерами, а також можуть стати причиною подальших розглядів у судовому порядку.

Окрім того, велике значення має рівень володіння англійською адміністративно-правовою термінологією вітчизняними вченими-адміністративістами, адже, часто у переговорах бере участь фахівець-перекладач, який надає допомогу у порозумінні між суб'єктами адміністративно-правових відносин, однак, він не завжди володіє в достатній мірі адміністративно-правовою термінологією вітчизняного та іноземного адміністративного права та не має практичного досвіду у галузі юриспруденції. Як наслідок, ціль комунікації у порозумінні та налагодженні двостороннього контакту не буде досягнуто.

Необхідно зауважити на актуальності даного напрямку дослідження. Більше того, існує об'єктивна потреба проведення новітніх досліджень у цій сфері та їх практичному застосуванні.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Схожу проблематику розглядала Н. Толкачова, яка аналізувала генезис та розвиток правничої термінології, визначала її зв'язок з витоками та історією української державності та національного права. Науковець Ф. Циткіна дала визначення поняттю «термін» як спеціальне слово чи словосполучення, що вживається для позначення поняття якої-небудь галузі знань. Е. Неженець запропонувала термінологічну теорію варіантності.

На відміну від зазначених вчених, предметом нашого дослідження є англійська адміністративно-правова термінологія в адміністративному праві України, що є більш вузькою проблематикою та характеризується насамперед обмеженою сферою застосування, поліваріантністю вживання адміністративно-правових термінів та відсутністю єдиного термінологічного словника даних термінів.

Окремі питання з аналізованої нами проблематики досліджували вчені-юристи: В. Бабюк, У. Берлам, Г. Бребан, М. Буроменський, Ж. Ведель, М. Вербенец, В. Галунько, І. Гумовська, Р. Дзись, Ю. Дорохіна, О. Дрозд, О. Дьолог, О. Єщук, А. Загороднюк, В. Згурська, О. Зеленська, Р. Капінус, В. Кикоть, М. Ключко, Т. Козак, І. Козоріз, Т. Коломоєць, О. Кресін, З. Куделько, Р. Куйбіда, С. Миронюк, С. Мосьондз, О. Назаренко, Е. Неженець, С. Ольховська, Н. Орловська, В. Парненко, Л. Полубиченко, Ю. Прадід, В. Резнік, Л. Рогач, А. Савченко, Г. Сергеєва, О. Слатвицька, С. Слюсаренко, О. Ходаковська, Ф. Циткіна, С. Шепетько, Н. Яцишин та інші.

Однак, не заперечуючи значний внесок цих вчених, зазначимо, що англійська адміністративно-правова термінологія в адміністративному праві України залишається недостатньо дослідженою. Це негативно позначається на виникаючих адміністративно-правових відносинах та комунікації між суб'єктами міжнародного та загальнодержавного рівнів.

Необхідно вдосконалювати дослідження щодо англійської адміністративно-правової термінології в адміністративному праві України. Існує прогалина у сучасних обґрунтованих пропозиціях з приводу англійської адміністративно-правової термінології в адміністративному праві України, тому є необхідність її подальшої розробки. Саме тому було обрано дану тему дослідження, обґрунтовано її актуальність та науково-практичне значення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертацію виконано відповідно до Закону України «Про засади державної мовної політики» від 03.07.2012 № 5029-VI, Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18.03.2004 № 1629-IV, Концепції адміністративної реформи в Україні, затвердженої Указом Президента України від 22.07.1998 № 810, Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», затвердженої Указом Президента України від 12.01.2015 № 5, Указу Президента України «Про оголошення 2016 року Роком англійської мови в Україні» від 16.11.2015 № 641/2015, Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів, спрямованих на активізацію вивчення громадянами англійської мови, на період до 2020 року» від 10.03.2016 № 199-р, Постанови Кабінету Міністрів України «Про впорядкування транслітерації українського алфавіту латиницею» від 27.01.2010 № 55-01 та плану науково-дослідницької роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації № 0115U005495).

Мета і завдання дослідження. *Мета* дисертації полягає у з'ясуванні та узагальненні теоретичних і практичних аспектів англійської адміністративно-правової термінології адміністративного права України, виробленні пропозицій та рекомендацій щодо вдосконалення законодавства і діяльності публічної адміністрації з використанням англійської адміністративно-правової термінології адміністративного права України.

Для реалізації зазначеної мети поставлено такі *завдання*:

- визначити місце і роль англійської адміністративно-правової термінології в сучасному адміністративному праві України;
- проаналізувати значення англійської мови як засобу інтеграції вітчизняного адміністративного права до світової спільноти;
- визначити роль англійської мови в діяльності вченого-адміністративіста;
- розкрити зміст загальних термінів адміністративного права України в англійській інтерпретації;
- дати визначення адміністративно-правових відносин в англійській інтерпретації;
- з'ясувати основні аспекти адміністративно-правових актів країн-членів Європейського Союзу в англійській інтерпретації;
- проаналізувати особливості адміністративно-правової термінології країн романо-германської правової сім'ї;
- проаналізувати особливості адміністративно-правової термінології країн англосаксонської правової сім'ї;
- сформулювати шляхи удосконалення вітчизняного законодавства шляхом адаптації його до англійської термінології;
- виявити адміністративно-правові аспекти англізації наукових досліджень в діяльності Міністерства освіти і науки України;
- розробити єдиний термінологічний англійсько-український словник адміністративно-правових термінів, який би був досконалим з наукової, лінгвістичної та юридичної точок зору.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають у сфері англізації адміністративного права України.

Предмет дослідження – англійська адміністративно-правова термінологія в адміністративному праві України.

Методи дослідження. Під час вирішення поставлених завдань в дисертаційному дослідженні використовувалося широке коло як загальних, так і спеціальних методів пізнання. *Діалектичний метод* був одним із основних серед загальнофілософських, адже він дозволив здійснити дослідження місця та ролі англійської адміністративно-правової термінології в сучасному адміністративному праві України (підрозділ 1.1, 1.2, 1.3). Метод *систематизації* та узагальнення явищ – для з'ясування основних аспектів адміністративно-правових актів країн-членів Європейського Союзу в англійській інтерпретації (підрозділ 2.3). Використовуючи *формально-догматичний* метод, проаналізовано законодавство щодо його адаптації до англійської термінології (підрозділ 3.3.). Одним із основних методів серед загальнонаукових був *системно-структурний* (підрозділ 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3), суть якого полягала у всебічному дослідженні адміністративно-правової термінології в адміністративному праві України, адміністративно-правових актів та адміністративно-правових відносин в англійській інтерпретації.

Під час написання дисертаційного дослідження широко застосовувалися *загальнологічні* методи (підрозділи 1.2, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1). Використовувався також *дедуктивний* метод: ґрунтуючись на результатах досліджень та на змістовному наповненні адміністративно-правових документів щодо англійської

адміністративно-правової термінології в адміністративному праві України, зроблено підсумкові висновки (підрозділи 1.1, 1.2, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3, 3.4). Застосування *логічного* методу дозволило визначити шляхи вдосконалення вітчизняного законодавства шляхом адаптації його до англійської термінології (підрозділ 3.3). Під час позитивних практичних напрацювань щодо англійської адміністративно-правової термінології в адміністративному праві України використовувався *метод індукції* (підрозділ 1.1, 1.2, 2.1, 2.2). Методи *аналізу та синтезу* використовувалися при дослідженні основних аспектів адміністративно-правових актів країн-членів Європейського Союзу в англійській інтерпретації (підрозділ 2.3). Для проведення аналізу та характеристики результатів сучасних досліджень, що стосуються дослідження англійської адміністративно-правової термінології в адміністративному праві України, застосовувалися *порівняльно-правовий та описово-аналітичний* методи (підрозділи 1.1, 3.1, 3.2).

Емпіричну базу дослідження становить узагальнена англійська адміністративно-правова термінологія Сполучених Штатів Америки, Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії, Федеративної Республіки Німеччина, а також практика управлінської діяльності органів державної влади України – Кабінету Міністрів України, Президента України, Міністерства освіти і науки України.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших комплексних монографічних досліджень у вітчизняній правовій літературі, присвячених англійській адміністративно-правовій термінології в адміністративному праві України. Під час дослідження отримано результати, які характеризуються науковою новизною.

Основні з них такі:

уперше:

– враховуючи інтеграційні процеси в Україні, була здійснена комплексна характеристика англійської адміністративно-правової термінології в адміністративному праві України, відповідно до якої адміністративно-правова термінологія як наукова категорія характеризується доктринальною основою, суміжною спрямованістю адміністративно-правових термінів, відсутністю їх чіткого розмежування та змістовної наповненості в діяльності органів публічної адміністрації;

– здійснено комплексну характеристику ознак адміністративно-правових відносин в англійській інтерпретації, які є різновидом суспільних відносин: мають публічну владну природу; одна із сторін обов'язково є суб'єктом публічної адміністрації; нерівноправність суб'єктів взаємодії в адміністративно-правових відносинах; описується за допомогою адміністративно-правової термінології;

– запропоновано, щоб вітчизняні науковці більшість результатів власних досліджень презентували англійською мовою, а кваліфікаційний рівень експертів (екзаменаторів) відповідав або був навіть вищим рівня «B2», що забезпечило б встановлення зворотного зв'язку між аспірантом та комісією, а також було б запорукою володіння англійською адміністративно-правовою термінологією усіх учасників освітнього процесу;

– розроблено словник англійських адміністративно-правових термінів в адміністративному праві України і запропоновано український переклад даних категорій;

удосконалено:

– поняття адміністративно-правових відносини в англійській інтерпретації, як суспільних відносин у формі соціальної взаємодії між суб'єктами та об'єктами публічного управління із використанням англійської адміністративно-правової термінології з метою встановлення стійких комунікативних зв'язків з іноземними партнерами, як у сфері науки, так і менеджменту та бізнесу;

– наукове розуміння та особливість адміністративно-правового акту в англійській інтерпретації, адже він приймається не за згодою двох чи більше сторін, а навпаки, лише однією стороною, уповноваженим органом публічної адміністрації в односторонньому порядку, тобто інший суб'єкт має тільки обов'язок діяти відповідно до визначеного порядку в адміністративно-правовому акті;

– законодавство щодо необхідності розробки (доопрацювання), розгляду та прийняття проекту Адміністративно-процедурного кодексу України, в якому була б врахована нова англійська термінологія, замінена та, яка є запозиченою з російської і має англомовні аналоги;

отримали подальшого розвитку:

– впровадження єдиного термінологічного англійсько-українського словника адміністративно-правових термінів, який би був досконалим з наукової, лінгвістичної та юридичної точок зору;

– наукове розуміння позитивного досвіду країн-членів Європейського союзу до тлумачення англійської адміністративно-правової термінології в аспекті того, що поліваріантність перекладу адміністративно-правових термінів впливає на успішність та зрозумілість комунікації між суб'єктами міжнародного і загальнодержавного рівнів.

Практичне значення отриманих результатів. Визначення англійської адміністративно-правової термінології в адміністративному праві України та пошук шляхів її вдосконалення мають важливе теоретичне та практичне значення. Окремі положення роботи можуть бути використані у:

– *науково-дослідній сфері* – положення та висновки дисертації можуть бути основою для подальшого розроблення і вирішення проблем комунікації між суб'єктами міжнародного та загальнодержавного рівнів (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *правозастосовчій діяльності* – під час використання конкретних рекомендацій і пропозицій щодо можливості реалізації англійської адміністративно-правової термінології в адміністративному праві України, а також в діяльності органів публічної адміністрації, що здійснюють безпосередню комунікацію з органами публічної адміністрації іноземних держав (акт впровадження військової частини 3066 Національної гвардії України);

– *навчальному процесі* – під час розробки програм і планів підготовки здобувачів вищої освіти юридичного профілю, при підготовці відповідних розділів підручників, навчальних посібників і методичних рекомендації з питань англійської

адміністративно-правової термінології в адміністративному праві України, а також під час проведення лекцій та практичних занять з навчальних дисциплін «Адміністративне право і процес», «Міжнародне право», «Іноземна мова», «Адміністративне право країн ЄС» (акт впровадження факультету № 2 – підготовки фахівців для Національної гвардії України Навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ; акт впровадження Міжнародного університету бізнесу і права).

Апробація матеріалів дисертації. Результати дослідження обговорено на чотирьох міжнародних науково-практичних конференціях: «Актуальні питання розвитку правової держави в умовах сучасного становлення громадянського суспільства в Україні (17-18 червня 2016 року)», «Людина і закон: публічно-правовий вимір» (7-8 жовтня 2016 року), «Актуальні завдання та напрями розвитку юридичної науки у XXI столітті» (21-22 жовтня 2016 року), «Актуальні проблеми морально-психологічного та правового забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України» (23 березня 2017 року).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації складає 238 сторінок. Робота містить список використаних джерел із 235 найменувань, що займає 22 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** аргументується актуальність теми дослідження, окреслюється її зв'язок із науковими програмами, планами, темами, грантами; формулюється мета і завдання дослідження, об'єкт і предмет роботи, методи дослідження, визначається наукова новизна отриманих результатів, практичне значення отриманих результатів, апробація матеріалів дисертації, структура та обсяг дисертації.

Розділ 1 «Теоретико-правові засади англійської адміністративно-правової термінології» складається з трьох підрозділів, у яких розглянуто поняття, сутність та значення англійської адміністративно-правової термінології в адміністративному праві України.

У *підрозділі 1.1. «Місце і роль англійської адміністративно-правової термінології в сучасному адміністративному праві України»* розглянуто наукові погляди щодо визначення понять «термінологія», «юридична термінологія», «адміністративно-правова термінологія», а також проаналізовано законодавче закріплення англійської мови як мови міжнародного спілкування. Проаналізовані нормативно-правові акти, які закріплюють необхідність вивчення, поширення та застосування англійської мови в усіх сферах суспільного буття.

На основі проведеного аналізу автором зроблено висновок, що нормативно-правовими актами Президента України, Кабінету Міністрів України затверджені пріоритетні напрями державної політики та орієнтація її на інтеграцію до світового європейського простору, а також закріплено необхідність вивчення, розвитку та поширення англійської мови між різними верствами населення та в наукових дослідженнях.

Визначено, що адміністративно-правова термінологія, як наукова категорія, характеризується такими ознаками: доктринальне підґрунтя; суміжна спрямованість адміністративно-правових термінів; відсутність чіткого розмежування адміністративно-правових термінів; змістовна наповненість діяльності органів публічної адміністрації.

У підрозділі 1.2. «Англійська мова як засіб інтеграції вітчизняного адміністративного права до світової спільноти» досліджено значення англійської мови, як засобу інтеграції України до Європейського Союзу. Автором наголошується, що адміністративне право України як галузь публічного права також перебуває на етапі вдосконалення та реформування. На даний час відбувається динамічний процес впровадження англійської мови як мови міжнародного спілкування, так званої «lingua franca», задля налагодження, розвитку та підтримання відносин міжнародного та загальнодержавного рівнів.

Окрему увагу приділено іноземному розумінню та значенню англійської мови у різних сферах людського буття, таких як: менеджменті, освітніх програмах МВА, програмуванні та наукових дослідженнях.

У підрозділі 1.3. «Роль англійської мови в діяльності вченого-адміністративіста» досліджено, що англійська мова як мова міжнародного спілкування є одним із головних засобів для забезпечення успішного взаєморозуміння між суб'єктами міжнародного рівня. Однак, на даному етапі в Україні відбувається повільний процес вивчення та впровадження англійської мови як мови міжнародного спілкування, що сповільнює процес входження держави до європейської спільноти.

У рамках дослідження з'ясовано, що адміністративне право Федеративної Республіки Німеччина можна розглядати як у широкому, так і у вузькому сенсі. У широкому сенсі – це сукупність правових чинників, які зумовлюють та організовують публічне адміністрування, а також безпосередньо беруть участь у його функціонуванні. У вузькому розумінні – це комплекс писаних та неписаних правил адміністративного права, що організовують та безпосередньо передбачають регулювання діяльності органів публічної адміністрації, однак, не враховуючи норми адміністративно-процесуального та конституційного права.

Висунуто думку, що в Україні є об'єктивна необхідність культивування позитивного пуризму. Учені-адміністративісти мають зосередити свою увагу на усуненні недоліків та непорозумінь у міжнародній комунікації та в адміністративному праві зокрема.

Розділ 2 «Зміст англійської адміністративно-правової термінології» складається з трьох підрозділів, у яких розкрито зміст загальних термінів адміністративного права України в англійській інтерпретації, адміністративно-правові відносини в англійській інтерпретації, основні аспекти адміністративно-правових актів країн-членів Європейського Союзу в англійській інтерпретації.

У підрозділі 2.1. «Зміст загальних термінів адміністративного права України в англійській інтерпретації» проаналізовано адміністративно-правові відносини в англійській інтерпретації і визначено, що вони відіграють важливу роль у сфері співробітництва та налагодження міжнародних контактів між Україною та іншими

державами. В умовах Європейської інтеграції адміністративно-правові відносини в англійській інтерпретації все більше вимагають покращення та вдосконалення адміністративно-правової термінології задля успішної та всебічної комунікації.

В ході проведеного аналізу з'ясовано, що адміністративне право Франції має ширший предмет, ніж в Україні, адже регулює відносини у сфері публічного та конституційного права в контексті здійснення державної влади. Таким чином, при використанні терміну «адміністративне право» або ж «Administrative Law» англійською мовою при перекладі нормативно-правових актів, міжнародних договорів, конвенцій в умовах співробітництва із Францією, вченому-адміністративісту необхідно знати і враховувати, що французи будуть розуміти під адміністративним правом не тільки галузь публічного права, а й конституційного.

У підрозділі 2.2. «Адміністративно-правові відносини в англійській інтерпретації» проаналізовано наукове розуміння адміністративно-правових відносин та на основі проведеного аналізу визначено, що поняття «адміністративно-правові відносини» в англійській інтерпретації слід розглядати як суспільні відносини у формі соціальної взаємодії між суб'єктами та об'єктами публічного управління із використанням англійської адміністративно-правової термінології з метою встановлення стійких комунікативних зв'язків з іноземними партнерами, як у сфері науки, так і у сфері менеджменту та бізнесу.

Особливу увагу приділено складу адміністративно-правових відносин в англійській інтерпретації, так як одну з важливих ролей у визначенні адміністративно-правових відносин в англійській інтерпретації відіграють сторони цих правовідносин, адже у більшості випадків це можуть бути держави, уряди, міністерства, державні органи та громадські організації, які здійснюють співробітництво з іноземними державами, урядами, міністерствами, державними та громадськими організаціями іноземних країн. Тим самим до кола сторін адміністративно-правових правовідносин входять різноманітні суб'єкти.

Підрозділ 2.3. «Основні аспекти адміністративно-правових актів країн-членів Європейського Союзу в англійській інтерпретації» стосується визначення основних аспектів адміністративно-правових актів країн-членів Європейського Союзу в англійській інтерпретації.

З'ясовано, що між визначенням адміністративно-правового акту в Україні та Федеративній Республіці Німеччина є багато спільних рис: публічний характер даного акту, односторонність прийняття, вплив на права та свободи інших суб'єктів. Адміністративні акти у Федеративній Республіці Німеччина поділяються на загальнодержавні, які поширюються на невизначене коло осіб і мають найвищу юридичну силу (до них належать: Конституція, конституційні акти, інші закони, приписи, що не мають внутрішньо-управлінського значення і поширюються на невизначене коло осіб); а також індивідуальні акти, що видаються федеративними органами для врегулювання певних суспільних відносин і, як правило, мають визначене коло осіб.

Встановлено, що з метою правильного застосування приписів адміністративно-правового акту він має ґрунтуватися на принципах однозначності, зрозумілості, закріплення у певній формі, легальності.

Розділ 3 «Напрями вдосконалення адміністративно-правової термінології» складається з чотирьох підрозділів, у яких розглянуто особливості адміністративно-правової термінології країн романо-германської та англосаксонської правових сімей, удосконалення вітчизняного законодавства шляхом адаптації його до англійської термінології, адміністративно-правові аспекти англізації наукових досліджень в діяльності Міністерства освіти і науки України.

У підрозділі 3.1. *«Особливості адміністративно-правової термінології країн романо-германської правової сім'ї»* з'ясовано, що у вітчизняній правовій науці відсутнє визначення адміністративно-правової термінології, тому, задля кращого розуміння даного поняття, вважаємо за необхідне дати визначення адміністративно-правової термінології, як сукупності адміністративно-правових термінів (слів та словосполучень), що позначають поняття у галузі адміністративного права, мають адміністративно-правову направленість, суміжну спрямованість понять та змістовність діяльності органів публічної адміністрації; призначені забезпечувати специфічні потреби у даній галузі.

Дисертантом визначено, що адміністративно-правова термінологія країн романо-германської правової сім'ї, як наукова категорія, характеризується такими ознаками: складна система термінів; ієрархічність; структурна організованість; позначення загальних та видових понять; використання словоскладання та абревіації для позначення термінів.

У підрозділі 3.2. *«Особливості адміністративно-правової термінології країн англосаксонської правової сім'ї»* визначено, що сфера міжнародного спілкування насичена великою кількістю термінів, значне місце серед них займають адміністративно-правові. При перекладі такого роду термінології необхідно враховувати особливості даної сфери, а також відмінності правових систем країн романо-германської та англосаксонської правових сімей. Так як у країнах романо-германської правової сім'ї домінуюче значення має нормативно-правовий акт, існує велика кількість запозичених термінів із римського права, а також поширена кодифікація нормативно-правових актів. У країнах англосаксонської правової сім'ї головне значення має правовий прецедент, як основне джерело права, характерною також є відсутність кодифікації.

Виходячи із результатів проведеного дослідження, адміністративно-правова термінологія Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії характеризується контекстуальною наповненістю. Кожен термін необхідно характеризувати в контексті даного речення або й цілого тексту задля повного та якісного перекладу.

У підрозділі 3.3. *«Удосконалення вітчизняного законодавства шляхом адаптації його до англійської термінології»* запропоновано шляхи удосконалення вітчизняного законодавства щодо функціонування англійської адміністративно-правової термінології в адміністративному праві України.

З'ясовано, що в Україні проводиться робота щодо започаткування, впровадження та поширення програм вивчення англійської мови, однак, це тільки перші кроки на шляху до висококваліфікованого та високоефективного спілкування між суб'єктами, як на загальнодержавному, так і на міжнародному рівнях.

Дисертантом запропоновано започаткувати переклад фундаментальних досліджень у галузі адміністративного права України англійською мовою, щоб вони стали не тільки надбанням українського народу, але й усього світового наукового співтовариства.

З'ясовано, що в Україні існує велика кількість фахових видань, однак лише невелика кількість статей у них публікується англійською мовою. Більше того, якість перекладу є доволі на низькому рівні, тому вбачається необхідність встановити на законодавчому рівні видавництво не менше однієї третньої статей у фахових виданнях англійською мовою.

Важливим для науковців та науково-педагогічних працівників є участь у науково-дослідних, науково-практичних конференціях. Вважаємо за доцільне запровадити обов'язковою мовою таких конференцій англійську. Як наслідок, виступи учасників також мають бути мовою міжнародного спілкування, тобто англійською.

У підрозділі 3.4. «Адміністративно-правові аспекти англізації наукових досліджень в діяльності Міністерства освіти і науки України» з'ясовано, що Міністерство освіти і науки України є основним як генератором, так і накопичувачем наукових ідей і досліджень у різних сферах науки. Світові наукові процеси, зміни та здобутки ретельно вивчаються, аналізуються та впроваджуються у вітчизняну науку. Міністерством освіти і науки України започатковано та впроваджено безліч освітніх програм, затверджена велика кількість нормативно-правових документів, що покращують та вдосконалюють рівень наукових досліджень в Україні.

Дисертант стверджує, що вивчивши досвід іноземних наукових досліджень, вітчизняний науковець підвищує рівень власної компетенції та обізнаності у певній науковій сфері, оволодіває величезним багажем знань і може їх передати у подальшому учням, студентам та іншим фахівцям.

З'ясовано, що публікації у періодичних виданнях, які включені до наукометричних баз Scopus або Web of Science, друкуються англійською мовою або іншою мовою, визначеною самим періодичним виданням. Очевидно, що без належного та достатнього рівня володіння англійською науковою мовою виконати дану вимогу буде неможливо, як наслідок, про присвоєння звання професора навіть не може йти мова.

В ході проведеного дослідження визначено, які наукові видання та з яких країн займають чільне місце у рейтингу наукових видань з відкритим доступом в наукометричній базі даних Scopus. До четвірки наукових видань з найбільшим індексом цитування та імпаکت-фактором належать наукові журнали із Сполучених Штатів Америки: Journal of Legal Analysis (1,544), Crime and Delinquency (1,327), Duke Law Journal (1,27), Boston University Law Review (0,681). Очевидно, журнали із Сполучених Штатів Америки переважають у рейтингу цитування, із 10 перших наукових журналів 6 є американськими. Зауважимо, що із 49 наукових журналів, представлених у відкритому доступі, 11 із Сполучених Штатів Америки; 6 із Чилі; 5 із Іспанії; 4 із Нідерландів; 3 із Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії; 3 із Бразилії; 2 із Польщі; 2 із Індії; 2 з Мексики; 2 з Колумбії; 1

із Федеративна республіка Німеччина; 1 із Австралії; 1 із Чеської Республіки; 1 з Ірану; 1 з Канади; 1 із Республіки Хорватії; 1 із Португалії; 1 із Данії; 1 із Сербії. Як бачимо, трійку лідерів у рейтингу наукових журналів з відкритим доступом посідають наукові журнали із Сполучених Штатів Америки, Чилі та Іспанії.

ВИСНОВКИ

У **висновках** дисертації згідно з метою та завданнями дисертаційного дослідження, відповідно до проведеного аналізу європейського та вітчизняного законодавства, на основі досягнень адміністративно-правової науки, та процесу англізації в сучасному адміністративному праві України автор роз'яснив та розробив нове тлумачення наукових завдань щодо розвитку англійської адміністративно-правової термінології в адміністративному праві України та запропонував наступні висновки та пропозиції:

1. Визначено місце і роль англійської адміністративно-правової термінології в сучасному адміністративному праві України. Англійська адміністративно-правова термінологія входить до складу юридичної термінології. Англійська адміністративно-правова термінологія має ряд нагальних завдань для вирішення, а саме: усунення двозначності, негативної синонімії, калькування та контекстуального відмежування в процесі комунікації.

2. Проаналізовано значення англійської мови як засобу інтеграції вітчизняного адміністративного права до світової спільноти і визначено, що вона має провідне значення в науці, навчанні, менеджменті (публічному управлінні), як засіб налагодження зв'язків із різними суб'єктами права. Забезпечуючи однозначне, правильне та коректне вживання термінології, зрозуміле усім суб'єктам на різних стадіях комунікації, у написанні наукових статей, у проведенні наукових досліджень та запровадженні їх результатів, у більшості випадків використовується англійська мова, що дає можливість долучитися до світової наукової спадщини науковцям з різних країн світу.

3. Зроблено висновок про роль англійської мови в діяльності вченого-адміністративіста. Учені-адміністративісти мають ретельно та детально досліджувати вживання адміністративно-правової термінології з метою підвищення правової культури держави та усунення непорозуміння між суб'єктами державної влади, як на загальнодержавному, так і на міжнародному рівнях. Учений-адміністративіст при перекладі адміністративно-правових термінів англійською мовою має враховувати їх законодавче визначення, не розширюючи чи звужуючи його.

4. Розкрито зміст загальних термінів адміністративного права України в англійській інтерпретації. Здійснений порівняльний аналіз змісту основних термінів адміністративного права України і Франції в англійській інтерпретації. При використанні терміну «адміністративне право» або ж «Administrative Law» англійською мовою під час перекладу нормативно-правових актів, міжнародних договорів, конвенцій в умовах співробітництва із Францією, вченому-адміністративісту необхідно знати і враховувати, що французи будуть розуміти під

адміністративним правом не тільки галузь публічного права, а й конституційного. У французькому адміністративному праві адміністративна відповідальність означає недотримання правового зобов'язання і накладення стягнень на правопорушника. Визначення «адміністративної відповідальності» – «administrative responsibility» в Україні та Франції мають подібні характеристики, тому при використанні даного адміністративно-правового терміну вченому-адміністративісту необхідно враховувати їх задля повного та всебічного розуміння між різними суб'єктами комунікації. Як в Україні, так і у Франції є адміністративно-правовий термін «публічна служба» – «public service» та «civil service» – державна служба. Хоча у Франції адміністративно-правовий термін публічна служба – «public service» має дещо ширше значення ніж в Україні, за рахунок сфер впливу публічної служби. Однак, і в Україні, і у Франції «civil service» – державна служба є різновидом публічної служби – «public service» і мають тотожні значення.

5. Визначено, що адміністративно-правові відносини в англійській інтерпретації, які використовуються у Франції, Федеративній Республіці Німеччина, Польщі – це суспільні відносини у формі соціальної взаємодії між суб'єктами та об'єктами публічного управління із використанням англійської адміністративно-правової термінології з метою встановлення стійких правових зв'язків та виникнення юридичних наслідків.

6. З'ясовано основні аспекти адміністративно-правових актів країн-членів Європейського Союзу в англійській інтерпретації. Адміністративне право таких країн-членів Європейського Союзу, як Федеративна Республіка Німеччина, Франція, Республіка Польща має ряд схожих та відмінних рис. Серед спільних рис є функціонування адміністративного права даних країн на основі принципів пропорційності, рівності, захисту законних інтересів. Також спільним для адміністративного права вище вказаних держав є кодифікація. Якщо ж говорити про адміністративний акт, то на відміну від Федеративної Республіки Німеччина, у Франції він має дещо ширше поняття і відноситься як до загальних, так і до індивідуальних актів, тим самим поширюється на визначене та невизначене коло осіб.

7. Проаналізовано особливості адміністративно-правової термінології країн романо-германської правової сім'ї. Адміністративно-правова термінологія країн романо-германської правової сім'ї як наукова категорія характеризується такими ознаками: складна система термінів; ієрархічність; структурна організованість; позначення загальних та видових понять; використання словоскладання та аббревіації для позначення термінів.

8. Проаналізовано особливості адміністративно-правової термінології країн англосаксонської правової сім'ї. Адміністративно-правова термінологія країн англосаксонської правової сім'ї має ряд особливостей: наявність великої кількості синонімічних виразів, що можуть бути перекладені або зрозумілі некоректно, якщо не враховується контекст їх вживання.

9. Сформульовано шляхи удосконалення вітчизняного законодавства шляхом адаптації його до англійської термінології. Необхідно започаткувати переклад фундаментальних досліджень у галузі адміністративного права України,

щоб вони стали не тільки надбанням українського народу, але й усього світового наукового суспільства. Це забезпечить динамічний розвиток вітчизняної науки, безупинний рух вперед та орієнтацію на результат. Вбачаємо необхідність встановлення на законодавчому рівні видавництва не менше однієї третини від загальної кількості статей у фахових виданнях англійською мовою з подальшою перевіркою задовільності перекладу. Аспіранти під час проведення дисертаційного дослідження мають також презентувати результати англійською мовою. Вважаємо, що не менше однієї третьої доповіді при захисті дисертаційного дослідження мають бути саме цією мовою. Більше того, не менше однієї третини питань при захисті дисертаційного дослідження доцільно задавати також англійською мовою, що підтвердить встановлення зворотнього зв'язку між аспірантом та членами спеціалізованої вченої ради, а також буде запорукою того, що всі члени спеціалізованої вченої ради володіють на високому рівні англійською мовою.

10. Виявлено адміністративно-правові аспекти англізації наукових досліджень в діяльності Міністерства освіти і науки України. Міністерством освіти і науки України започатковано та впроваджено безліч освітніх програм, затверджена велика кількість нормативно-правових документів, що покращують та вдосконалюють рівень наукових досліджень в Україні. Публікації у періодичних виданнях, які включені до наукометричних баз Scopus або Web of Science друкуються англійською мовою або іншою мовою, визначеною самим періодичним виданням. Очевидно, що без належного та достатнього рівня володіння англійською науковою мовою виконати дану вимогу буде неможливо, як наслідок, про присвоєння звання професора навіть не може йти мова.

11. Важливим є впровадження єдиного термінологічного англійсько-українського словника адміністративно-правових термінів, який би був досконалим з наукової, лінгвістичної та юридичної точок зору.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Колюшева О.С. Місце й роль англійської адміністративно-правової термінології в сучасному адміністративному праві України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2015. Випуск 3. С. 173-177.

2. Колюшева О.С. Особливості адміністративно-правової термінології країн романо-германської правової сім'ї. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. Випуск 1. С. 205-209.

3. Koliusheva O.S. Comparative Characteristics of Main Administrative Legal Terms of Ukraine, Canada and Germany as European Country. *Форум права*. 2016. Випуск 3. С. 136-146.

4. Колюшева О.С. Роль англійської мови в діяльності вченого-адміністративіста. *Право і суспільство*. 2016. Випуск 4(2). С. 144-149.

5. Koliusheva O. English is a Way of National Administrative Law Integration into International Community. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. Випуск 5/2. С. 69-74.

6. Колюшева О.С. Сравнительная характеристика некоторых административно-правовых и криминально-правовых терминов. *Leges si Viata*. 2016. Выпуск 8/2 (296). С.68-72.

7. Колюшева О.С. Основні аспекти адміністративно-правових актів країн-членів Європейського Союзу в англійській інтерпретації. *Економіка. Фінанси. Право*. 2016. Выпуск 11. С. 24-28.

8. Колюшева О.С. Місце та роль англійської адміністративно-правової термінології в сучасному адміністративному праві України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Юриспруденція. 2016. Выпуск 20. С. 56-59.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

9. Колюшева О.С. Значення англійської адміністративної термінології в сучасному адміністративному праві України. *Актуальні питання розвитку правової держави в умовах сучасного становлення громадянського суспільства України: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 17-18 червня 2016 р.)*. Харків: Асоціація аспірантів-юристів. 2016. С. 29-32.

10. Колюшева О.С. Пріоритетні напрями удосконалення вітчизняного законодавства щодо паралельного існування української та англійської термінології в адміністративному праві України. *Людина і закон: публічно-правовий вимір: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 7-8 жовтня 2016 р.)*. Дніпро: Громадська організація «Правовий світ». 2016. С. 48-51.

11. Колюшева О.С. Адміністративно-правові акти країн-членів Європейського Союзу в англійській інтерпретації. *Актуальні завдання та напрями розвитку юридичної науки у XXI столітті: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 21-22 жовтня 2016 р.)*. Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив». 2016. С. 52-54.

12. Колюшева О.С. Основні аспекти процесу англізації у військових формуваннях з правоохоронними функціями. *Актуальні проблеми морально-психологічного та правового забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України: VIII Науково-практична конференція Національної академії Національної гвардії України (Харків, 20 березня 2017 р.)*. Харків: Національна академія Національної гвардії України. 2017. С. 69-70.

АНОТАЦІЯ

Колюшева О.С. Англійська адміністративно-правова термінологія в адміністративному праві України. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2017.

Дисертація присвячена комплексному дослідженню англійської адміністративно-правової термінології в адміністративному праві України.

Вперше в національній науці адміністративного права на монографічному рівні та враховуючи положення чинного законодавства, міжнародно-правових стандартів і правозастосовної практики, здійснено наукове дослідження англійської адміністративно-правової термінології в адміністративному праві України.

Запропоновані пріоритетні напрями удосконалення вітчизняного законодавства щодо паралельного існування української та англійської термінології в адміністративному праві України. Охарактеризовано адміністративно-правові акти країн-членів Європейського Союзу в англійській інтерпретації. Визначено адміністративно-правові аспекти англізації наукових досліджень в діяльності Міністерства освіти і науки України.

Здійснений порівняльний аналіз змісту основних термінів адміністративного права України і Франції в англійській інтерпретації. При використанні терміну «адміністративне право» або ж «Administrative Law» англійською мовою під час перекладу нормативно-правових актів, міжнародних договорів, конвенцій в умовах співробітництва із Францією, вченому-адміністративісту необхідно знати і враховувати, що французи будуть розуміти під адміністративним правом не тільки галузь публічного права, а й конституційного.

Визначено, що адміністративно-правові відносини в англійській інтерпретації, які використовуються у Франції, Федеративній Республіці Німеччина, Польщі – це суспільні відносини у формі соціальної взаємодії між суб'єктами та об'єктами публічного управління із використанням англійської адміністративно-правової термінології з метою встановлення стійких правових зв'язків та виникнення юридичних наслідків.

З'ясовано основні аспекти адміністративно-правових актів країн-членів Європейського Союзу в англійській інтерпретації. Адміністративне право таких країн-членів Європейського Союзу, як Федеративна Республіка Німеччина, Франція, Республіка Польща має ряд схожих та відмінних рис. Спільними рисами є функціонування адміністративного права даних країн на основі принципів пропорційності, рівності, захисту законних інтересів. Також спільним для адміністративного права вищевказаних держав є наявність кодифікації. Якщо ж говорити про адміністративний акт, то на відміну від Федеративної Республіки Німеччина, у Франції він має дещо ширше поняття і відноситься як до загальних, так і до індивідуальних актів, тим самим поширюється на визначене та невизначене коло осіб.

Ключові слова: англізація, термінологія, акт, адміністративно-правові відносини, інтеграція, дискурс, Європейський Союз, правова сім'я, адміністративно-правовий термін, вчений-адміністративіст.

АННОТАЦІЯ

Колюшева О.С. Английская административно-правовая терминология в административном праве Украины. – *На правах рукописи.*

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право;

информационное право. – Научно-исследовательский институт публичного права, Киев, 2017.

Диссертация посвящена комплексному исследованию английской административно-правовой терминологии в административном праве Украины. Исследовано понятие терминологии и английской административно-правовой терминологии, ее место и роль в современном административном праве Украины. Проанализированы основные аспекты административно-правовых актов стран-участниц Европейского Союза в английской интерпретации. Выявлены характерные черты административно-правовых актов Франции, Федеративной Республики Германия и Польши. Определена роль английского языка в деятельности ученого-административиста. Проанализированы особенности административно-правовой терминологии стран романо-германской правовой семьи. Проанализированы особенности административно-правовой терминологии стран англосаксонской правовой семьи. Раскрыто значение англоязычной административной терминологии в современном административном праве Украины.

Предложены приоритетные направления совершенствования отечественного законодательства в отношении параллельного существования украинской и английской терминологии в административном праве Украины. Охарактеризованы административно-правовые акты стран-членов Европейского Союза в английской интерпретации. Определены административно-правовые аспекты англизации научных исследований в деятельности Министерства образования и науки Украины.

Выявлены основные аспекты административно-правовых актов стран-членов Европейского Союза в английской интерпретации. Проанализировано административное право таких стран-членов Европейского Союза, как: Федеративная Республика Германия, Франция, Республика Польша, ряд общих и отличительных их особенностей. Общими чертами является функционирование административного права данных стран на основе принципов пропорциональности, равенства, защиты законных интересов. Также общим для административного права вышеуказанных государств является кодификация. Если же говорить об административном акте, то в отличие от Федеративной Республики Германия, во Франции он имеет несколько более широкое понятие и относится как к общим, так и к индивидуальным актам, тем самым распространяется на определенный и неопределенный круг лиц.

Ключевые слова: англизация, терминология, акт, административно-правовые отношения, интеграция, дискурс, Европейский Союз, правовая семья, административно-правовой термин, ученый-административист.

SUMMARY

Koliusheva O.S. English administrative legal terminology in administrative law of Ukraine. – The manuscript.

The thesis for the degree of candidate of legal sciences, specialty 12.00.07 – administrative law and process; finance law; information law. – Research Institute of Public Law, Kyiv, 2017.

The scientific value of the thesis research is that for the first time in native science of administrative law at monographic level, considering the provisions of current legislation, international legal standards and law enforcement practices, a scientific research of English administrative and legal terminology in administrative law of Ukraine was conducted.

This paper determines the role of English administrative and legal terminology in modern administrative law of Ukraine. English administrative and legal terminology is a part of the legal terminology, therefore, there are many urgent problems that require solving, such as: elimination of ambiguity, adverse synonymy, tracing and contextual delimitation in the process of communication.

This thesis is devoted to complex research of English administrative and legal terminology in administrative law of Ukraine. The research studied the concepts of terminology and English administrative legal terminology and its place and role in modern administrative law of Ukraine. The basic aspects of the administrative legal acts of the Member States of the European Union in English interpretation were analyzed. The specific characteristics of administrative acts of France, the Federal Republic of Germany and Poland were established. The role of English language in scientific practices of an administrative scientist was determined. The research studied the features of administrative legal terminology of civil law. The research studied the features of administrative legal terminology of Roman-Germanic and Anglo-Saxon legal systems and revealed the importance of English administrative and legal terminology in modern administrative law of Ukraine.

It has been analyzed the importance of English as a means of domestic administrative law integration into the world community. It has been determined that English has a leading role in science, studying and management (public administration). English helps to establish relationships with various foreign entities. English provides unambiguous and correct usage of terminology understandable to participants in various stages of communication; writing articles in scientific research and implementation of their results. English language makes possible to join the world heritage scientific research all around the world; most Nobel laureates conduct their research in English for understanding by the world scientific community.

The content of basic terms of administrative law of Ukraine and France in English interpretation was compared. When administrative law scientists use the term «administrative law» in English, particularly in translation of legal acts and international treaties, conventions in conditions of cooperation with France, they have to know and consider that the French will understand by administrative law not only public law, but also constitutional law. Moreover, the administrative law in France regulates the wider range of public relations than in Ukraine.

The features of the administrative and legal terminology of civil law were analyzed. Administrative and legal terminology of civil law as a scientific category has the following features: a complex system of terms; hierarchy; structurally organized unit; refer to the general and specific concepts; and use compounding and abbreviation to define the terms. It has been formulated ways of domestic legislation improvement by adapting it to the English terminology. It is necessary to initiate translation of basic research in Ukrainian

administrative law. They have to become not only the property of the Ukrainian people, but also the entire world scientific community. It will ensure the dynamic development of domestic science, continuous forward movement and result orientation.

Keywords: terminology, act, administrative and legal relations, integration, discourse, the European Union, legal systems, administrative legal term, administrative scientist.